

21.02x25.99	1/4	42 עמוד	ארץ הכינרת	29/06/2018	64326305-9
מאגנט - הוצאת ספרי - 25910					

פטרון וקהילת אם

כיצד סייעו זאכי אלחדיף ויהודי טבריה לקהילה היהודית שהתקיימה בבית שאן בתקופת המנדט?

ראובן גפני*

כיום, רבים אינם זוכרים זאת עוד, אפילו בבית שאן עצמה. ואולם, עד פרוץ המרד הערבי הארץ-ישראלי, בשנת 1936, התקיימה בעיר הערבית גם קהילה יהודית קטנה, ששרדה במקום במשך כארבעים שנים, חרף קשיים ואתגרים לא מועטים. במהלך אותן שנים צמחה הקהילה הבית-שאנית הן מבחינה מספרית, והן מבחינה ארגונית וקהילתית. עם זאת, ללא סיועה המתמיד של הקהילה היהודית בטבריה, וללא התגייסותו של ראש העיר היהודי של טבריה, זאכי אלחדיף, לטובתה, ספק רב אם יכולים היו יהודי בית שאן להמשיך ולהתגורר במקום תקופה כה ארוכה.

יצירתה של קהילה יהודית חדשה

כמו בערים ערביות נוספות, בכל רחבי ארץ ישראל, השתקעו ראשוני היהודים בבית שאן בעשור האחרון של המאה ה-19. זאת, לנוכח ראשית צמיחתה הכלכלית של העיר כולה, הודות להשקעות ממשלתיות עות'מאניות, ואולי גם לקראת הגעתה של הרכבת לעיר, בשנת 1905.

היהודים הראשונים שביקשו להתגורר בבית שאן עשו זאת

ללא כל יד מכוונת, ארגונית או אידיאולוגית, כי אם באופן פרטי ומשפחתי-אישי. את פרנסתם מצאו במסחר ובהשקעה בסחורות שונות, הן בתוך העיר עצמה, הן בכפרים הבדווים שבסביבתה הקרובה, והן בערים רחוקות יותר, לעיתים אפילו הגיעו עד דמשק. מרביתם היו יהודים ממוצא כורדי, שעלו ארצה זמן קצר קודם לכן והתיישבו בתחילה בטבריה. בין המשפחות הראשונות שהתיישבו בעיר, עד מלחמת העולם הראשונה, היו גם משפחות אשכנזיות בודדות (אף הן מטבריה, ככל הנראה), וכך גם משפחות בודדות מעולי ארצות המגרב (צפון אפריקה). עד תום מלחמת העולם הראשונה מנו יהודי העיר רק כמה עשרות, ואף אלו לא הצליחו ליצור מוסדות קהילתיים של ממש, כפי שנעשה בערים ערביות אחרות, דוגמת עזה ובאר שבע. מראשית שנות העשרים ואילך הלכה הקהילה וצמחה בהתמדה, עד שמנתה בשנת 1929 בין 200 ל-250 יהודים. גם מבחינה ארגונית התפתחה הקהילה בבית שאן באופן ניכר, ובמקום פעלו: בית כנסת קהילתי, מרפאה עברית שהופעלה בידי ארגון "הדסה", ואפילו בית ספר עברי קטן, שנוהל בידי מורים שנשלחו לעיר על ידי מחלקת החינוך של ההנהלה הציונית.

מלבד המוסדות הקהילתיים ובניגוד לנעשה בערים ערביות

* ד"ר ראובן גפני - מרצה במחלקה ללימודי א"י, מכללת כנרת

20.42x27.67	2/4	43	עמוד	ארץ הכינרת	29/06/2018	64326306-0
מאגנט - הוצאת ספרי - 25910						

זאכי אלחדיף

מספר הפנסיות		מחיר	סה"כ
1	1000	1.700	1.700
2	1000	1.800	1.800
3	1000	1.500	1.500
4	1000	2.400	2.400
5	1000	1.500	1.500
6	1000	600	600
7	1000	1.800	1.800
8	1000	2.100	2.100
9	1000	300	300
10	1000	1.500	1.500
11	1000	600	600
12	1000	1.200	1.200
סה"כ			15.400

מתוך ארכיון טבריה. צילום: ראובן גפני

אלחדיף, כפי שיתואר) שבו חלק מהם להתגורר ולפעול בבית שאן, לקראת אמצע 1930.

ואולם, גם לאחר שיבתם של היהודים לעיר לא שבו הדברים למסלולם הקודם: פעילותם בעיר נעשתה קשה במיוחד, והם הותקפו פעם אחר פעם בידי שכנים וצעירים מקומיים, שאף החרימו את חנויותיהם במשך תקופה ארוכה. אמנם, בית הספר העברי שב לפעול למשך שנים אחדות בעיר, אך מספרם של יהודי בית שאן הצטמצם כל העת, עד שנותרו בעיר, בראשית שנת 1936, רק מעט יותר מ-10 משפחות.

עם פרוץ מאורעות המרד הערבי, באפריל 1936, החליטו יהודי בית שאן לשוב ולנטוש את העיר, גם בעידודם של אנשי המוסדות הלאומיים, שסברו שקשה מאד יהיה להגן עליהם בשעות צרה ומשבר עתידיות. כך נעזב פעם נוספת הרכוש היהודי בעיר, וזמן קצר לאחר עזיבת היהודים את בית שאן אף הועלה באש. פליטי בית שאן, מצידם, שבו והתגוררו במשך תקופת מה בטבריה, וזמן ארוך חלף עד שהצליחו לעמוד מחדש על רגליהם.

כך תמה פרשיית התיישבותם של היהודים בעיר, שנמשכה למעלה מ-40 שנה ונראתה במשך זמן מה כאפשרות התיישבותית מבטיחה.

כוחה של קהילת אמ: בין טבריה לבית שאן

פרט לנסיבות הזמן המשתנות, ולגורמים המקומיים שתוארו, אחד הגורמים שהשפיעו יותר מכל על גורל הקהילה היהודית בבית שאן, וכך גם על סיכויי הישרדותה, היו הקשרים האמיצים שהתקיימו בין יהודי העיר לבין קהילת יהודי טבריה, והאחריות שלקחה זו על עצמה, פעם אחר פעם, כמעט בכל הנוגע לטיפול ביהודי בית שאן.

אמנם, הקשר בין הקהילה היהודית הקטנה בבית שאן לבין קהילת טבריה הגדולה, הוותיקה והמאורגנת בהרבה, דמה לכאורה לקשרים שנוצרו בכל רחבי הארץ בין נקודות התיישבות חדשות, בערים ערביות, לבין קהילות אמ גדולות ומפותחות. הדוגמה הבולטת ביותר בהקשר זה, היא הקשר הייחודי והמתמשך שהתקיים בין הקהילה היהודית בעזה לבין קהילת יהודי חברון. כחלק מאותו קשר רב שנים, סייעה קהילת חברון ליהודי עזה בהקמת ובאחזקת בית הכנסת שלה עד ראשית

אחרות, זכו יהודי בית שאן אפילו לנציג משל עצמם במועצת העיר הערבית, תפקיד שאותו מילא במשך מספר שנים דוד ישראל מזרחי. כך, כל עוד התנהלו הדברים על מי מנוחות, ניתן היה לצפות שהנוכחות היהודית בעיר תמשיך ותתפתח גם בהמשך השנים. אך עד מהרה התברר כי הדברים לא יתרחשו באופן זה.

מאורעות, פינוי, ונטישה: יהודי בית שאן בשנים 1929-1936

עד אמצע שנות ה-20 של המאה ה-20, היו היחסים בין היהודים לערבים בבית שאן, לפחות על פי רוב, טובים מאד. אמנם, מפעם לפעם התרחשו עימותים נקודתיים בין תושבים יהודים ומוסלמיים בעיר, אולם הרקע לאלו היה על פי רוב אישי או נקודתי ולא נשא אופי לאומי או אידיאולוגי עמוק יותר.

מצב זה החל להשתנות לראשונה עם החלת המנדט הבריטי על ארץ ישראל כולה, וראשית פעילותה של ממשלת א"י הבריטית לטובת כינון ישות יהודית לאומית בארץ ישראל. כך, כבר בראשית שנות העשרים התרחשו בעיר מספר הפגנות, שבמהלכן מחו ערביי העיר נגד מכירת קרקעות בסביבתה ליהודים, ונגד מדיניותה הכללת של הממשלה הבריטית בארץ. באחת מהן אף הונפו דגלים שחורים, אל מול פמלייתו של הנציב העליון הבריטי, הרברט סמואל, שביקר בבית שאן. גם פתיחת המרפאה העברית במקום, בשנת 1924, גררה בתחילה מספר תגובות נזעמות מצד תושבים ערבים, שהבינו כי הדבר יתרום להתבססות היהודית בעיר. ואולם, עד מהרה החלו אף הם לעשות שימוש רב בשירותים שהציעה המרפאה, והיו ילדים ערבים אחדים שאף ביקשו להצטרף לבית הספר העברי שהופעל בעיר.

אלא שבחודש אב תרפ"ט (אוגוסט 1929), עם פרוץ מאורעות תרפ"ט בכל רחבי הארץ, השתנו הדברים לבלי הכר ובאופן בלתי הפיך. במהלך האירועים הותקפה הקהילה היהודית בידי מאות מתושבי העיר הערבים, וכמה עשרות מן היהודים המקומיים נפצעו - אחדים מהם באורח קשה. כן נבזזו בתיהם וחנויותיהם של היהודים בעיר, ובית הכנסת המקומי חולל, על תשמישי הקדושה שנשמרו בו. כתוצאה מכך ברחו כלל היהודים מן העיר למשך קרוב לשנה, ורק הודות למאמצים כבירים מצד המוסדות הלאומיים (וכן מצידו של ראש עיריית טבריה, זאכי

20.46x25.92	3/4	עמוד 44	ארץ הכינרת	29/06/2018	64326307-1
מאגנס - הוצאת ספרי - 25910					

משפחותיהם לטבריה ופעלו ממנה במשך תקופה מסוימת; וכך היה, כמובן, גם לאחר פינוייה הסופי של הקהילה בשנת 1936, כאשר מרביתה עברה להתגורר בטבריה וחלק ממנה השתקע בה למשך שנים ארוכות. לאחר שני הפינויים של קהילת בית שאן, נטלו עליהם מוסדות שונים בטבריה - הן המוסדות הלאומיים באמצעות סניפיהם המקומיים, והן המוסדות המקומיים, דוגמת ועד הקהילה בטבריה - את הטיפול הארוך, המורכב והיקר בפליטי בית שאן, תוך שהם נאלצים להשקיע בכך זמן רב, מאמצים מתמשכים וסכומי כסף לא מבוטלים. כל זאת, מתוך הבנה כי ללא סיועם ייקלעו הפליטים למצב כלכלי, חברתי ומשפחתי קשה עוד יותר מזה שבו נמצאו בלאו הכי. אחד מאותם אישים שליווה את יהודי בית שאן לאורך השנים, היה איש קק"ל בגליל וחבר מועצת העיר טבריה, יוסף נחמני. אולם הדמות המשמעותית והמוכרת ביותר, בהקשר זה, היה ראש עיריית טבריה היהודי, זאכי אלחדיף, שבשנת 1929 נטל על עצמו את הטיפול בפליטי בית שאן באופן אישי, ואשר גם מאוחר יותר היה אחראי, במסגרת תפקידיו בעירייה ובמוסדות הלאומיים, על הטיפול בהם ושיקומם. לאור כל הנאמר, אין להתפלא על הדברים שנכתבו בשנת 1930 בסקירה עיתונאית על היישוב העברי בטבריה ובגליל, שבה הודגש כי ליישוב היהודי בבית שאן אין למעשה סיכוי לקיום עצמאי ללא תמיכתה של טבריה:

"כידוע, כל יהודי בית שאן, שרובם ככולם סוחרים הם בני טבריה, ובכל האשראי ומחזור ה[?] שלהם נשענים עליה, וכמובן עם דלדול מסחרה של טבריה, עלולים גם להתמוטט כל יסודות הבנין של יהודי בית שאן, פנה אשר רבות אנו עמלים לשמור עליה, לבצרה, להגדילה ולהאדירה" (ש' ממאן, "הגליל השוקע", דואר היום, 30/4/2, עמ' 3).

זאכי אלחדיף ו"מסירותו וחובתו ליהודי בית-שאן"

מקורו של הקשר המיוחד שנוצר בין יהודי בית שאן לבין אלחדיף, טמון היה בראשית פעילותו המסחרית והציבורית, כשהיה בן מעט למעלה מעשרים. על פי עדויות שונות, החל אלחדיף את פעילותו הכלכלית, ובתוך כך גם את זו הציבורית, כאחד הסוחרים היהודיים שהשתקעו בבית שאן עוד לפני מלחמת העולם הראשונה. באותן שנים, יש סבורים, הפך לא רק לסוחר אהוב ומקובל בעיר, כי אם גם למי שעמד בראש 'ועד עדת היהודים' המקומית, מוסד שאין כל ידיעות נוספות על עצם קיומו. מינויו זה, כך טען דוד תדהר, התבצע "כי נתגלו כשרונותיו הארגוניים, מרצו ויושרו". (ד' תדהר, אנציקלופדיה לחלוצי היישוב ובניו, עמ' 1860).

אמנם, בבית שאן נותר אלחדיף רק שנים אחדות, וכבר ב-1915 חזר לטבריה והשתלב גם בה במערכת הציבורית הבכירה. אלא שמאז ועד הירצחו בשנת 1938 חש אלחדיף אחראי במידת מה לגורל היישוב היהודי בבית שאן, ובמסגרת זו פעל בעיקר בניסיון להשיב את בני הקהילה לעירם, בשלהי 1929 ובראשית שנת 1930. קרבתו והיכרותו האישית את תנאי החיים בבית שאן, הצטרפו במקרה זה לאחריותו הציבורית הכלכלית, והביאוהו לפעולה מתמשכת לטובת הפליטים וסיכויי השיקום של הקהילה המקומית. במסגרת זו עמד בקשר עם מוסדות לאומיים שונים, ביניהם הוועד הלאומי, המחלקה המדינית של הסוכנות היהודית, מחלקת החינוך של ההנהלה הציונית, ואחד ממנהיגי הקהילה היהודית בחיפה, שבתי לוי.

במסגרת טיפולו בפליטי בית שאן עסק אלחדיף בהעברת כספים באופן אישי מן המוסדות הלאומיים בירושלים למשפחות

המאה הי"ט, והייתה מעורבת בשליחת אנשי רוח והוראה אליה גם משהוקמה קהילת יהודי עזה מחדש, בשלהי המאה הי"ט. זאת ועוד - עד שנרכשה חלקת הקרקע שעליה הוקם בית הקברות היהודי בעזה בראשית המאה הכ', קברו יהודי המקום את מתיהם, על פי רוב, בחברון - למרות המרחק הרב והזמן שנדרש להובלת המת עד אליה - וכך חיזקו עוד יותר את הקשר בין שתי הקהילות. קשרים דומים נרקמו בתקופות קודמות גם בין קהילת צפת ליהודי עכו, בין יהודי עכו לבין הקהילה היהודית הצעירה בחיפה (שבראשיתה הייתה תלויה בקהילה העכואית, ולאחר מכן הפכה לאחות הבכירה, ששרידי הקהילה בעכו נסמכים עליה), בין הקהילה הקטנה בצמח לבין הקהילה היהודית בטבריה, ובין יהודי צפת ליהודים שהתגוררו במספר כפרים בסביבתה, ובהם פקיעין. קשרים בין-קהילתיים אלו יצרו רשת ביטחון מנהלית, כלכלית וחברתית לבני הקהילות הקטנות, וסייעו להם לא אחת ביצירת ובביסוס שירותי הדת, החינוך והחברה המקומיים בקהילותיהם החדשות.

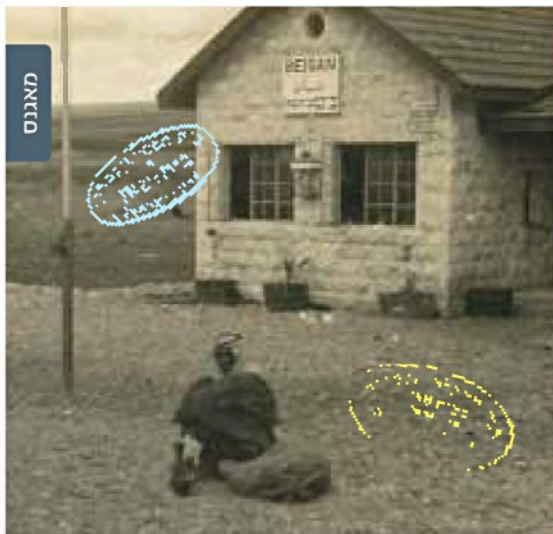
ואולם, דומה שבהקשר זה היה הקשר ההדוק בין טבריה לבין בית שאן טבעי ונחוץ עוד יותר: חלק ניכר מבני הקהילה בבית שאן הגיע אליה במקור מטבריה, ומשפחותיהם הענפות המשיכו להתגורר בה במשך כל השנים; מסחרם של חלק מן היהודים המקומיים בבית שאן נשען על שווקי טבריה המפותחים והגדולים בהרבה (כמו גם על שווקים נוספים, מרוחקים יותר); וגם מבחינת שירותי הבריאות, החינוך, הדת והרוח, נשענו אנשי בית שאן לא אחת על המוסדות הטברייניים, בייחוד בתקופות שבהן המוסדות המקומיים שלהם עצמם טרם הוקמו, או פסקו מלפעול מסיבות שונות. יתר על כן, לפחות בשנות השלושים המוקדמות (וכנראה גם בתקופות קודמות) נהגו רבים מיהודי בית שאן לנטוש לחלוטין את עירם למשך מספר שבועות, מפסח ועד סמוך לחג השבועות, תוך שהם שוהים בטבריה ומשתתפים בהילולות שנערכו בקבר רבי מאיר בעל הנס ובאתרים נוספים. גם בחלק מן החגים האחרים נהגו יהודי בית שאן לשהות בטבריה, עם משפחותיהם הענפות ומכריהם משכבר.

מעבר לכך, ועוד יותר מאשר במקומות אחרים, תלויים היו בני בית שאן בקהילה בטבריה, בכל הנוגע למגעם עם המוסדות הלאומיים הציוניים - שגם תפקידם באחזקת הקהילה בבית שאן הלך וגבר בהתמדה. זאת, הן באמצעות הסניפים של המוסדות השונים בטבריה, דוגמת קק"ל והסוכנות היהודית, והן באמצעות האישים שעמדו בראשות המוסדות הלאומיים בעיר. אישים אלו למדו להכיר לאורך השנים את הרכבה ואת אופייה של הקהילה היהודית ההולכת ונוצרת בבית שאן, ובמרבית המקרים דומה שקיבלו את האחריות עליה בהבנה זאת, מתוך ידיעה שבלעדיהם למעשה יופקרו יהודי בית שאן לגורלם, וכי איש מלבדם לא יוכל לייצגם כראוי מול מרכזי המוסדות הלאומיים בירושלים, בחיפה ובמרכז הארץ.

משען בעת משבר: קהילת טבריה לנוכח הפגיעה ביהודי בית שאן

חיבור הדוק זה, שנוצר עם השנים בין הקהילות בבית שאן ובטבריה, קיבל את ביטויו המובהק בעיקר בעתות מצוקה ומשבר, ובייחוד בזמנים שבהם נאלצו אנשי בית שאן לעזוב את קהילתם, בתחילה באופן זמני, ולבסוף באופן סופי. כך היה עם פינוייה של הקהילה לאחר מאורעות תרפ"ט, כאשר מרבית חבריה עברו להתגורר למשך חודשים ארוכים בטבריה; כך היה במספר הזדמנויות במחצית הראשונה של שנות השלושים, כאשר בני הקהילה נטשו את בית שאן לזמן מסוים, העבירו את

20.46x27.74	4/4	45	עמוד	ארץ הכינרת	29/06/2018	64326308-2
מאגנט - הוצאת ספרי - 25910						

ראובן גפני | נקודה עברית בבית שאן

נקודה עברית בבית שאן מגוללת את סיפורה של הקהילה היהודית שהתקיימה בבית שאן משלהי המאה הי"ט ועד נפילתה עם פרוץ המרד הערבי ב-1936. ניסיון ראשון זה לשרטט את סיפורה של הקהילה, שנמחה כמעט לחלוטין מן התודעה הציבורית והמקורית, מתבסס על עיון מעמיק בארכיונים ציבוריים ומקומיים ברחבי הארץ ועל מקורות נוספים ובהם עיתונות התקופה, מקורות ספרותיים ואוטוביוגרפיים וראיונות בעל פה עם צאצאי הקהילה. הספר מלווה את צמיחת הקהילה מראשיתה כקהילת נודדים לדת אמצעים לקהילה שמונה כשיאה, ערב מאורעות תר"ס, מאות אנשים והפעילה מוסדות קהילתיים ודתיים, פרקים נרחבים מוקדשים לפעילותם של בית הספר והמריצה העברית, ולמקום שמילאו כעצמם וזאת הקולקטיבית והלאומית של הקהילה כן ודיונים קשריה עם ההתיישבות החקלאית הסובבת. עם הקהילה היהודית בטבריה, עם האוכלוסייה הערבית המקומית, ומעל לכל יחסיה המורכבים עם המוסדות היהודיים הלאומיים.

לצד סיפורה של קהילת בית שאן, הספר מותח צוהר להכרת עולמן של הקהילות היהודיות העיריות שפעלו בתקופה זו בערים ועירות ערביות ככל רחבי הארץ. עזה, באר שבע, רמלה, לוד, צפת, כניו, צפת, יריחו ועוד. סיפורן של קהילות אלו מאפשר בחינה מחודשת של סביבות שונות הנוגעות ליהדות חברתית וליחסי יהודים וערבים בארץ ישראל בתקופה זו.

ד"ר ראובן גפני מלמד במחלקה ללימודי ארץ ישראל במכללת כנרת, עוסק בחקר ההתיישבות היהודית בארץ ישראל בעת החדשה, ומתמקד גם בחקר הנוכחות היהודית בערי המושבה הערביות בתקופה זו. ספרו הקודם, תחקר כיפת הלאום: בני כנסת ולאומיות בארץ ישראל בתקופת המנדט, ראה אור ב-2017 בהוצאת מכון בן גוריון לחקר ישראל והציונות.

על הטיפוס: תחנת הרכבת בבית שאן, תקופת המנדט

מחקר ועיון

מחקר ועיון

לעיון נוסף:

ר' גפני, נקודה

עברית בבית שאן:

קהילה יהודית

בעיר ערבית בשלהי

התקופה העות'מאנית

ובתקופת המנדט,

הוצאת מאגנט,

ירושלים תשע"ח.

ראובן גפני
נקודה עברית בבית שאן
קהילה יהודית בעיר ערבית בשלהי התקופה
העות'מאנית ובתקופת המנדט

978-965-7563-54-0

חייך נמלך 88 חיך
www.magnypress.co.il

בחלק מן המובנים נמנעו הם עצמם מלשקוד על פיתוח קהילתם, ושבשנים האחרונות לקיומה התמודדה קהילת בית שאן עם משפחות שחילקו את חייהן בין שתי הערים, וכך החלישו באופן משמעותי את כוחה ואת לכידותה שלה עצמה. כך למשל, העובדה שלא הוקם בית עלמין יהודי בבית שאן, ושכני הקהילה הובילו את הנפטרים לקבורה בטבריה, החלישה במובן מסוים את הקשר בינם לבין מקומם, וזאת בשונה מן הנעשה בעזה (שבה נוסד בית קברות חדש), בעכו (שבית הקברות בכפר יאסיף שימש אותה) וכמובן בחברון, שבית הקברות שימש בה כמוקד ליצירת הזדהות, תודעה וזיכרון מקומי.

עוד יותר מכך, העובדה שבחודשים הראשונים לאחר חידושה של הקהילה בשנת 1930, כמו גם בשנים שלאחר מכן, הותירו חלק מיהודי בית שאן את משפחותיהם בטבריה - ובמשך מספר שבועות בכל שנה אף שהו בה בעצמם - החלישה אף היא את יכולתה של הקהילה להחזיק את מוסדותיה הקהילתיים כשהם פעילים, ולתבוע מן המוסדות הלאומיים שימשיכו לפתח ולהשקיע בה כספים ומאמצים ארגוניים.

בולט בהקשר זה, היה גורלו של בית הספר העברי, שהתחדש בבית שאן לאחר שיבת היהודים למקום בשנת 1930, ואשר נסגר בסופו של דבר בשנת 1933, עם חזרת מרבית הילדים להתגורר בטבריה. במקרה זה, כמו במקרים נוספים, דומה שדבקות עיקשת יותר במגורים המשפחתיים בבית שאן, הייתה מובילה להמשך ההשקעה הלאומית במוסד, כמו גם בשירותי הרפואה העבריים המקומיים, ובמרכיבים נוספים בחיים הקהילתיים. הנה כי כן, הקרבה היתירה לטבריה, שהייתה כה משמעותית עבור הקהילה המקומית, הייתה לבסוף גם אחד הגורמים לחיסולה. היא עצמה הייתה זו שאפשרה לאנשי בית שאן לסגת מעת לעת לאחור, לשוב לזמן מה למסגרות חייהם הקודמות או החלופיות בטבריה, וכך להביא בסופו של דבר לשקיעת קהילתם החדשה, שלא יכולה הייתה להתמודד עם כוח המשיכה של טבריה - לא מבחינה ארגונית, לא מבחינה ביטחונית, ולא מבחינה משפחתית וחברתית.

הפליטים, בהתוויית תכנית להשבתם למגורים בבית שאן, תוך חידוש או שיקום המוסדות הקהילתיים הנדרשים (שירותי בריאות, שחיטה ובית כנסת), ומעל לכל במאמצים מתמשכים לשכנע את מחלקת החינוך לפתיחה מחודשת של בית הספר המקומי; זאת, הן על מנת שבני הקהילה ישובו לעיר בלוויית בני משפחותיהם, והן על מנת שיהיו "חדורים כל רוח לאומית שהיא [...] לחנוך ילדיהם על ברכי החנוך הלאומי הטהור". (ז' אלחדיף למחלקת החינוך, 1/30/8, אצ"מ, 1/98/s2).

במסגרת מאמציו להקמת בית הספר הבית-שאני מחדש, הביע אלחדיף מספר פעמים את מחויבותו לקיימומה של הקהילה המקומית, ואת קרבתו האישית לסוגיה. תוך כך ציין, כי מלבדו אין אחר מקהילת בית שאן עצמה, המסוגל לקחת על עצמו את הטיפול בדברים מול המוסדות השונים:

"לדאבוני אין אני יכול לכתוב לכבי על שם מישהו בבית שאן שתוכלו להתקשר עמו בשאלה הנדונה לעיל ולזאת, מקבל אני על עצמי הטיפול בשאלה זו ובקורספינדנציה אתכם עד פתיחת ביה"ס, וכמובן שאמחר בכל פעם להמציא את הידיעות לתעודתן" (ז' אלחדיף למחלקת החינוך, כ"ד באלול, תר"ץ, אצ"מ, 1/98/s2).

מן העבר השני: מחירה של קרבה

כאמור, הקרבה הגיאוגרפית היחסית בין טבריה לבית שאן - כמו גם היכולת להסתמך על טבריה בעתות משבר או לצרכים קהילתיים שונים - אין ספק כי סייעה ליהודי בבית שאן לא אחת ברמה המעשית, וכי הקלה על ההתמודדות עם קשיים ועם אתגרים שונים לאורך השנים. אין גם ספק כי ללא הגב הארגוני, הכלכלי והאנושי שהעניקה קהילת טבריה ליהודי בית שאן, קשה היה הרבה יותר להתיישב בעיר מלכתחילה, וקשה עוד יותר היה לפתח בה קהילה יציבה ולקדמה מבחינה מספרית, ארגונית וחברתית.

מן העבר השני, דומה שביותר ממובן אחד נודע לקרבה זו גם מחיר לא פשוט. שהרי אותה קרבה שאפשרה את התנועה החוזרת ונשנית בין שתי הערים, ואת הסתמכותם של יהודי בית שאן על השירותים שהוצעו בטבריה, הביאה לכך שלפחות